

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU51

Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter

---

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 och 2023 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 250 000 000 000 kronor för lån till i första hand elproducenter, men vid behov även andra aktörer på elderivatmarknaden, som är clearingmedlemmar eller kunder till clearingmedlemmar i Nasdaq Clearing AB och som fått likviditetsbrist till följd av marginalsäkerhetskrav, men som bedöms vara livskraftiga. Kreditgarantier till aktörer som inte har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte i Sverige får dock endast ställas ut tills ett motsvarande likviditetsstöd har inrättats i de stater där de har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

I betänkandet finns tre särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram förslag om statliga kreditgarantier för lån till elproducenter.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter.....	6
Särskilda yttranden	11
1. Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (M, SD, KD, L).....	11
2. Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (C).....	11
3. Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (V)	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 och 2023 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 250 000 000 000 kronor för lån till i första hand elproducenter, men vid behov även andra aktörer på elderivatmarknaden, som är clearingmedlemmar eller kunder till clearingmedlemmar i Nasdaq Clearing AB och som fått likviditetsbrist till följd av marginalsäkerhetskrav, men som bedöms vara livskraftiga, i enlighet med vad utskottet anför.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 5 september 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Adnan Dibrani (S), Martin Ådahl (C), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Janine Alm Ericson (MP), Boriana Åberg (M), Eva Lindh (S), Ida Gabrielsson (V), Gulan Avci (L), Sultan Kayhan (S), David Lång (SD), Martin Kinnunen (SD) och David Perez (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Under budgetperioden kan riksdagen besluta om en ny beräkning av statens inkomster och om nya eller ändrade anslag (9 kap. 4 § regeringsformen). Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen (RO) får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Finansutskottet ska enligt 7 kap. 9 § RO bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena, dvs. det s.k. rambeslutet och beslut om ändringar i statens budget. Med stöd av sin initiativrätt lägger finansutskottet i detta betänkande fram förslag till ändringar i statens budget för 2022 om statliga kreditgarantier för lån till elproducenter. Enligt 10 kap. 4 § RO ska utskottet innan det väcker ett förslag som påverkar statens budget genom ett utskottsinitiativ inhämta behövliga upplysningar och yttranden om inte utskottet finner synnerliga skäl mot det.

Bland utskottets underlag finns upplysningar från Regeringskansliet. I förslaget till utskottsinitiativ redovisas att under framtagandet av förslaget har synpunkter på kreditgarantins utformning inhämtats från Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Riksbanken, Svenska Bankföreningen, Energiföretagen Sverige AB, Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten, Affärsverket svenska kraftnät, Vattenfall AB, Svensk Vindenergi, Nasdaq Clearing AB, Skandinaviska Enskilda banken AB, Svenska Handelsbanken AB, Swedbank AB och Nordea Sverige AB.

Merparten av instanserna ställer sig positiva till förslaget. Swedbank AB undrar varför inte garantin ställs direkt till Nasdaq Clearing AB. Finansinspektionen, Vattenfall AB och Affärsverket svenska kraftnät påpekar vikten av att det finns en möjlighet att låta kreditgarantin omfatta andra aktörer på elderivatmarknaden än elproducenterna.

Utskottet har till följd av den korta beredningstiden inte gett andra utskott tillfälle att yttra sig.

Tidigare ändringsbudgetar

Riksdagen har vid följande tillfällen 2022 behandlat förslag om ändringar i statens budget för 2022:

1. Extra ändringsbudget för 2022 – Ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, medel för testning och smittspårning samt andra åtgärder på skatteområdet och andra områden med anledning av coronaviruset (prop. 2021/22:86 och prop. 2021/22:89, bet. 2021/22:FiU16, rskr. 2021/22:137–142)
2. Extra ändringsbudget för 2022 – Slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med

- anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:113, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:169–173)
3. Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina (utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU40, rskr. 2021/22:174–175)
  4. Extra ändringsbudget för 2022 – Garanti till Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken för lån till Ukraina (prop. 2021/22:152, bet. 2021/22:FiU45, rskr. 2021/22:190)
  5. Ändringar i statens budget för 2022 – Stöd till Ukraina med efterfrågad försvarsmateriel (utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU46, rskr. 2021/22:204)
  6. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199, bet. 2021/22:FiU47, rskr. 2021/22:226–228)
  7. Extra ändringsbudget för 2022 – Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel samt hantering av överskott av vaccindoser (prop. 2021/22:221 och utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU39, rskr. 2021/22:248–250)
  8. Vårändringsbudget för 2022 samt extra ändringsbudget – stöd till Ukraina (prop. 2021/22:99 och prop. 2021/22:255, bet. 2021/22:FiU21, rskr. 2021/22:402–403)
  9. Extra ändringsbudgetar för 2022 – Stöd till jordbruket och fiskerinäringen, kompensation för höga energipriser samt rekapitalisering av SAS AB (prop. 2021/22:252 och prop. 2021/22:258 och utskottsinitiativ, bet. 2021/22:FiU48, rskr. 2021/22:436–439)
  10. Extra ändringsbudget för 2022 – Vårändringsbudget för 2022 och stöd till Ukraina (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:459–470)
  11. Extra ändringsbudget för 2022 – Retroaktivt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk (prop. 2021/22:270, bet. 2021/22:FiU50, rskr. 2021/22:471).

När det gäller punkterna 8, 10 och 11 i förteckningen ovan kan följande redovisas. Den 15 juni 2022 avslog riksdagen finansutskottets förslag till beslut om vårändringsbudget för 2022 samt extra ändringsbudget om stöd till Ukraina (bet. 2021/22:FiU21, rskr. 2021/22:402–403). Det innebar att riksdagen avslog propositionerna 2021/22:99 och 2021/22:255. Regeringen återkom med proposition 2021/22:269, som behandlades i betänkande 2021/22:FiU49.

Regeringen fattade vidare beslut om att återkalla proposition 2021/22:253 Extra ändringsbudget för 2022 – Retroaktivt sänkt skatt på diesel inom jord-, skogs- och vattenbruk (skr. 2021/22:268) eftersom dess innehåll var avhängigt att riksdagen godkände lagförslag som lämnades i proposition 2021/22:99 Vårändringsbudget för 2022. Proposition 2021/22:253 kom således inte att behandlas i något betänkande från utskottet. Förslagen i proposition 2021/22:270, som behandlades i betänkande 2021/22:FiU50, överensstämmer dock med dem som lämnades i proposition 2021/22:253.

Utskottets överväganden

Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 och 2023 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 250 000 000 000 kronor för lån till i första hand elproducenter, men vid behov även andra aktörer på elderivatmarknaden, som är clearingmedlemmar eller kunder till clearingmedlemmar i Nasdaq Clearing AB och som fått likviditetsbrist till följd av marginalsäkerhetskrav, men som bedöms vara livskraftiga. Kreditgarantier till aktörer som inte har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte i Sverige får dock endast ställas ut tills ett motsvarande likviditetsstöd har inrättats i de stater där de har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte.

Jämför särskilt yttrande 1 (M, SD, KD, L), 2 (C) och 3 (V).

Bakgrund

Elderivatmarknaden

El köps och säljs på både spot- och terminsmarknaden. På spotmarknaden säljs el till dagspris. Ett terminskontrakt är ett kontrakt där el handlas till ett förbestämt pris vid ett framtida datum. Till exempel handlar elproducenterna på termin för att veta till vilket pris de kan sälja sin el i framtiden. Elkonsumenterna (företag och privatpersoner) efterfrågar bundna elavtal för att kunna förutse sina elkostnader. Elhandlarna vill därför kunna binda sina inköpspriser för att veta att de kan få ett visst pris för den el som de ska sälja vidare till elkonsumenterna. Elderivatmarknaden är viktig för att det ska finnas förutsägbarhet om elpriset. Detta bidrar också till en effektiv och stabil elförsörjning, t.ex. underlättar det för elproducenterna vid investeringsbeslut.

Centrala motparter

En central motpart tar över de skyldigheter som säljaren av ett derivatkontrakt har mot köparen av kontraktet och de rättigheter som köparen har mot säljaren. Den centrala motparten blir således både köpare och säljare i varje affär, vilket kallas för central clearing. Genom detta förfarande reduceras de motpartsrisker som köpare och säljare har gentemot varandra. Dessutom kan en central motpart genom s.k. nettning reducera antalet utestående kontrakt och därmed exponeringar mot motparterna, dvs. köpare och säljare av derivatkontrakten. Nettning innebär att clearingmedlemmars positioner – i samma typ av derivat

– gentemot den centrala motparten kvittas så att antalet motpartsexponeringar minskar. Därutöver möjliggör central clearing effektivare riskhantering i andra avseenden och ökad transparens. För att skydda den centrala motparten mot motpartsrisiker får de företag som är anslutna till den centrala motparten – de s.k. clearingmedlemmarna – ställa säkerheter. Säkerheterna ska avspegla dels den underliggande osäkerheten i kontraktet (s.k. initialsäkerheter), dels dagliga variationer i värdet på derivatkontraktet (s.k. variationssäkerheter).

Centrala motparter är utformade för att hantera kreditrisk och fördela förluster. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (Emir) är centrala motparter ålagda att ha en viss mängd förfinansierade resurser som kan användas om det uppstår förluster till följd av att en eller flera clearingmedlemmar hamnar på obestånd och därmed inte kan fullgöra sina åtaganden. Med förfinansierade finansiella resurser avses de säkerheter clearingmedlemmarna ställer till den centrala motparten i form av initialsäkerheter, medlemmarnas bidrag till en obeståndsfond samt den centrala motpartens egna finansiella resurser – en del av dess egna kapital – som är avsatta för att hantera medlemmars obestånd.

I händelse av att en clearingmedlem hamnar på obestånd ska dessa resurser användas i en viss ordningsföljd, även kallad vattenfallet (prop. 2021/22:169 s. 38). En central motpart måste också avveckla de utestående kontrakt som en medlem på obestånd har. En central motpart får aldrig ta på sig exponeringar mot andra motparter, dvs. ha egna risker i derivatkontrakten. För att avveckla kontrakt auktionerar den centrala motparten ut den fallerande medlemmens kontrakt. Resurser från vattenfallet används för att täcka skillnaden mellan de ingångna kontraktens värde och marknadspriset i auktion. Att kunna hantera förluster och avveckla avtal är normal verksamhet i en central motpart.

Enligt Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2021/23 av den 16 december 2020 om en ram för återhämtning och resolution av centrala motparter och om ändring av förordningarna (EU) nr 1095/2010, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 806/2014 och (EU) 2015/2365 samt direktiven 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2007/36/EG, 2014/59/EU och (EU) 2017/1132 ska centrala motparter också upprätta en återhämtningsplan. Planen ska innehålla verktyg som den centrala motparten ska kunna använda om vattenfallet inte bedöms räcka till. Om en auktion misslyckas behöver den centrala motparten, med tillstånd från Finansinspektionen, använda återhämtningsverktyg. Den centrala motparten kan riva upp den fallerande medlemmens kontrakt och fördela förlusterna på resterande medlemmar, genom direkta krav på inbetalning av likvida medel eller behålla vinster som clearingmedlemmarna gjort på derivatkontrakt.

Situationen på den nordiska elderivatmarknaden

Sedan 2018 har fler och fler aktörer lämnat den nordiska marknaden, vilket har försämrat marknaden funktionssätt. Aktörer som inte är finansiella

företag, som exempelvis elproducenter, har överlag sämre förutsättningar att snabbt få tillgång till likvida medel för att uppfylla den centrala motpartens krav på säkerheter. Samtidigt har behovet av medel mångdubblats till följd av de mycket stora prisförändringarna på el och de ökande säkerhetskraven. Det finns således ett behov av att vidta åtgärder för att komma till rätta med dessa problem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår med stöd av sin initiativrätt att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 och 2023 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 250 000 000 000 kronor för lån till i första hand elproducenter i enlighet med vad utskottet anför.

Elbranschen och de finansiella aktörerna har under 2022 varnat för att ytterligare prisökningar kan innebära att medlemmar i centrala motparter runt om i Europa kommer att hamna på obestånd för att de inte kan uppfylla sina förpliktelser i centrala motparter. Det ingår i en central motparts ordinarie verksamhet att hantera ett fallissemang av en medlem. Dagens marknadssituation innebär dock att en auktion hos den centrala motparten har mycket dåliga förutsättningar att lyckas, vilket kan orsaka stora förluster för clearingmedlemmar och den centrala motparten.

Det finansiella systemet är sammankopplat genom att banker är medlemmar hos Nasdaq Clearing AB och har exponeringar gentemot energibolagen. Bankerna riskerar att drabbas om Nasdaq Clearing AB får problem. Samtidigt bygger det finansiella systemet på förtroende, och vid en situation där oro sprids kan den finansiella stabiliteten riskeras.

Nasdaq Clearing AB har ca 100 medlemmar som clearar elderivat, varav ca 40 uppskattas vara elproducenter. Därutöver clearar ett antal elproducenter genom att vara kund hos en clearingmedlem, exempelvis en bank. I nuläget är det främst elproducenterna som lider av likviditetsbrist till följd av högre marginalsäkerhetskrav. I första hand bör därför kreditgarantierna riktas till dem. Det kan dock inte uteslutas att andra aktörer på elderivatmarknaden som är clearingmedlemmar eller clearar genom en medlem kan få likviditetsproblem som i förlängningen kan riskera den finansiella stabiliteten. Den statliga kreditgarantin bör därför även kunna omfatta sådana andra aktörer på elderivatmarknaden som fått likviditetsbrist till följd av marginalsäkerhetskrav. Garantitagarna ska i övrigt bedömas vara livskraftiga. På så sätt skapas förutsättningar för att värna den finansiella stabiliteten.

Det har inte bedömts vara möjligt att ställa ut en garanti direkt till Nasdaq Clearing AB då en sådan garanti enligt Emir endast får ställas ut av en centralbank. Dessutom är det i nuläget elproducenterna som är clearingmedlemmar eller kunder hos clearingmedlemmar hos Nasdaq Clearing AB som har likviditetsproblem.

De flesta elproducenter som är clearingmedlemmar eller kunder till clearingmedlemmar i Nasdaq Clearing AB har sitt säte i Sverige eller något av

dess grannländer. Kreditgarantierna bör utformas så att de omfattar alla berörda elproducenter oavsett säte i avvaktan på att dessa stater inrättar motsvarande likviditetsstöd. Detta förväntas ske inom kort. Det innebär att aktörer på elderivatmarknaden som inte har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte i Sverige under en period kommer att kunna ingå kortare avtal om kreditgaranti med svenska staten. Det bedöms vara nödvändigt för att värna den finansiella stabiliteten.

Transaktionerna i elderivathandeln omfattar stora och växande belopp. Enskilda affärer kan uppgå till mångmiljardbelopp. Dessutom kan marginalsäkerhetskraven på en marknad med stora prissvängningar vara betydligt större än värdet på den underliggande affären. Den ekonomiska ramen för kreditgarantin behöver vara på en nivå som kan säkerställa de likviditetsbehov som finns för en fungerande elderivathandel inom clearingsystemet. Garantiramen bör därför uppgå till 250 000 000 000 kronor. Den osäkerhet som finns i omvärlden och i energisektorn innebär vidare att statliga garantier bör kunna utfärdas under både 2022 och 2023. Regeringen kan vid behov begränsa respektive förlänga tidsramen för utfärdande av garantier under den tid som bemyndigandet avser.

Riksgäldskontoret bör ansvara för den statliga garantigivningen. Myndigheten bör ingå kreditgarantiavtal med varje deltagande företags bank, som betalar garantiavgifter till Riksgäldskontoret för de utfärdade garantierna. De närmare villkoren för kreditgarantierna bör utformas i enlighet med bestämmelserna i budgetlagen (2011:203) och förordningen (2011:211) om utlåning och garantier samt EU:s statsstödsregler. För att få en garanterad kreditfacilitet måste företagen åta sig att inte besluta om nya bonusar eller annan form av rörlig ersättning som inte kan jämföras med normalt löneuttag till ledande befattningshavare i företaget eller vinstutdelning under lånets löptid.

Enligt 6 kap. 3 § budgetlagen krävs riksdagens bemyndigande för att regeringen ska kunna besluta om att ställa ut kreditgarantier. I budgetlagen regleras även den s.k. garantimodellen. Den innebär att när en statlig garanti ställs ut ska en avgift tas ut som motsvarar statens förväntade kostnad för åtagandet, om inte riksdagen beslutat annat. Om det krävs till följd av bestämmelserna om statsstöd i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), får avgiften sättas högre (6 kap. 4 §). Givet att garantin ställs ut till företag som bedöms vara livskraftiga och endast ha likviditetsproblem bedöms risken för eventuella garantiinfrändan vara låg.

Mot denna bakgrund bör regeringen bemyndigas att under 2022 och 2023 ställa ut kreditgarantier om sammanlagt högst 250 000 000 000 kronor för lån till i första hand elproducenter, men vid behov även andra aktörer på elderivatmarknaden, som är clearingmedlemmar eller kunder till clearingmedlemmar i Nasdaq Clearing AB och som fått likviditetsbrist till följd av marginalsäkerhetskrav, men som bedöms vara livskraftiga. Kreditgarantier till aktörer som inte har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt

säte i Sverige får dock endast ställas ut tills ett motsvarande likviditetsstöd har inrättats i de stater där de har sin huvudsakliga verksamhet eller sitt säte.

Förslaget bedöms vara förenligt med EU:s regler om statligt stöd.

Konsekvenser för statens budget

Utfärdande av kreditgarantier påverkar inte statens lånebehov eller statens finansiella sparande, eftersom medel inte betalas ut och utgifter inte uppstår i samband med detta. De garantiavgifter som kommer att tas ut har dock en positiv effekt på lånebehovet och det finansiella sparandet. Om en kreditgaranti behöver infrias innebär det att staten betalar ut det garanterade lånebeloppet, vilket ökar lånebehovet och försämrar det finansiella sparandet. Garantiverksamheten förväntas sammantaget vara självfinansierad över tid.

Särskilda yttranden

1. **Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (M, SD, KD, L)**

Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Jakob Forssmed (KD), Boriána Åberg (M), Gulan Avci (L), David Lång (SD), Martin Kinnunen (SD) och David Perez (SD) anför:

Vi anser att det är rimligt och motiverat att ekonomiska garantier för lån till elproducenter skyndsamt kommer på plats, och vi står bakom regeringens förslag. Det är angeläget att vidta åtgärder för att säkra den finansiella stabiliteten och reducera risker fram över.

Det läge Sverige befinner sig i är allvarligt. Sverige befinner sig i en energikris och det uppenbarar sig nu på allt fler sätt. Att fyra kärnkraftsreaktorer har stängts ned under de senaste åtta åren har gjort att de höga gaspriserna har gett skenande elpriser i södra Sverige. Ansvar för den utvecklingen ligger hos politiken och Sveriges nuvarande regering. Det är numera uppenbart att det är regeringens kärnkraftsnedläggning som har medfört betydande risker för hushållens ekonomi, Sveriges konkurrenskraft och nu även den finansiella stabiliteten. Nedläggningarna har vidare medfört sämre stabilitet i elsystemet och ökade klimatutsläpp.

Effekterna av den skadliga energipolitiken i flera europeiska länder syns nu runt om i hela samhället och har blivit ett växande hot mot företags och enskilda hushålls ekonomi. Här och nu behöver vi hantera den allvarliga situationen vi befinner oss i och efterföljande konsekvenser – varav åtgärder för att trygga den finansiella stabiliteten är en central del. På längre sikt är det angeläget att vidta åtgärder för att ny kärnkraft ska kunna byggas i Sverige för att öka Sveriges planerbara elproduktion för att kunna reducera de problem och risker den nuvarande politiken försatt Sverige i. Om Sverige framöver ska kunna undvika att med mycket kort varsel införa långtgående krisåtgärder liknande de som föreslås i dag behöver hela energipolitiken läggas om.

2. **Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (C)**

Martin Ådahl (C) anför:

Centerpartiet ställer sig bakom utskottsinitiativet om att utfärda garantier till elmarknadens aktörer och därmed säkra stabiliteten, både på de nordiska energimarknaderna och i förlängningen själva handelsplatsen Nasdaq Clearing AB och stabiliteten i det finansiella systemet. Med extremt stegrade elpriser till följd av det europeiska gasberoendet av Ryssland är dessa garantier nödvändiga för att undvika att risker uppstår för finansiell stabilitet. Kreml bedriver just nu vad som närmast kan kallas ett energikrig mot Västeuropa,

och därför är det viktigt att berörda myndigheter har möjlighet att identifiera risker och motverka dessa, innan de blivit en realitet.

Samtidigt vill Centerpartiet understryka att riksdagen hade kunnat agera lika kraftfullt för att trygga situationen för företag och hushåll, som nu fortsatt svävar i osäkerhet om hur de ska kunna hantera en vinter med extrema elpriser.

Det kommer att krävas åtgärder för att hantera den akuta situation som kan komma att uppstå under vinterns kalla dagar. Men vi behöver också vidta åtgärder för att öka den inhemska produktionen långsiktigt och bygga bort flaskhalsar i elsystemet, samtidigt som systemet behöver effektiviseras och bli mer flexibelt. Sverige behöver kraftigt påskynda utbyggnaden av elförsörjningen. Varje dags väntan på nya åtgärder gör att fönstret för möjliga åtgärder krymper.

I den energipolitiska debatten har flera partier presenterat sina egna förslag för att motverka en situation med elbrist och/eller skyhöga elpriser. För att nämna några exempel har förslag som halverad energiskatt på el, sänkt moms, kraftfulla avdrag för energieffektivisering, högkostnadsskydd, mothandel m.m. presenterats.

Nu är det dags att gå från ord till handling. Det behövs blocköverskridande energisamtal med utgångspunkt från vad olika partier har lyft fram, med målet att nå bred politisk enighet och stabilitet för både producenter och konsumenter. Enighet behövs för att visa hushåll, energiproducenter, de finansiella marknaderna och omvärlden att Sverige har kontroll på situationen.

Centerpartiet önskar därför att finansutskottet snarast för diskussioner om formerna för ett stöd till hushåll och företag som går att ge ut retroaktivt från den 1 september. Detta behövs för att företag och hushåll ska ha kunskap om vad som gäller, om de behöver ta överbrygningslån eller på annat sätt agera för att driva sin verksamhet vidare. I diskussionen bör både kompensation, kortsiktigt ökad produktionskapacitet och snabbt stöd till energibesparingar ingå.

Ett utskottsinitiativ har lagts i näringsutskottet, med förslag som syftar till att brett diskutera de förslag som uppkommit i debatten. Regeringen behöver kalla till krissamtal och övriga partier behöver skyndsamt sluta upp. Det finns inga garantier för att regeringsbildningen efter valet blir snabb, vilket riskerar att ytterligare fördröja möjligheterna till kraftfulla åtgärder. Därför behövs omgående krissamtal för att tackla de priser som väntas i vinter.

3. Ändringar i statens budget för 2022 – Statliga kreditgarantier för lån till elproducenter (V)

Ida Gabrielsson (V) anför:

Vänsterpartiet ställer sig bakom regeringens förslag i och med det enhälliga utskottsinitiativet. Det är viktigt att agera resolut i det här läget, så att inte rent finansiella förhållanden helt i onödan ska riskera att få omfattande reala effekter i ekonomin. Det är också viktigt att agera samfällt för att minimera effekterna av Putinregimens energiutpressning.

Det är positivt att regeringen och myndigheterna har varit förberedda och alerta i den här speciella frågan, som alltså rör de rent finansiella förutsättningarna för att elmarknaden ska fungera och för att problemen där inte ska fortplanta sig till andra delar av det finansiella systemet. Vi ser också positivt på att Riksbanken har varit med på noterna i den här processen.

Det har framhävts av regeringen att de risker som staten nu tar på sig i praktiken är obefintliga, även om det är fråga om mycket stora summor i garantier. Skulle regeringens utfästelse visa sig felaktig och kreditgarantierna aktiveras måste skattebetalarna fullt ut kompenseras för detta risktagande.

Orsaken till att staten nu tvingas ställa ut dessa enorma kreditgarantier är de skenande elpriserna. Realt kan detta behov bara minska om priserna normaliseras. Sverige – svenska hushåll, svenska företag och inte minst elintensiv svensk industri – är i behov av handlingskraft och snabbhet på det området. Vänsterpartiet har presenterat ett konkret förslag om Sverigepriser, som skulle ge en snabb sänkning av elpriserna, och det är glädjande att allt fler nu inser fördelarna med vårt förslag och ansluter sig till det. Återstår nu också att regeringen lägger prestige åt sidan och agerar. Polen, Frankrike och Spanien har agerat. Nu måste Sverige agera och sluta skylla ifrån sig på EU. EU-kommissionen har signalerat att det är fullt möjligt för enskilda medlemsländer att skydda sina hushåll och företag. Regeringen måste agera så att Sverigepriser på el kan gälla i Sverige.

Även om EU ändrar marginalprissättningen på el och exkluderar den ryska gasen i prismodellen, kommer det inte att lösa det grundläggande problemet med att EU har underinvesterat i förnybar energi. Det innebär att EU mycket sannolikt kommer att få brist på el i vinter, tills anpassningen till de nya förutsättningarna är klara. Det innebär att annan energiproduktion med mycket höga marginalpriser kan komma att användas i EU och smitta de svenska elpriserna. Att exkludera den ryska gasen är därför ingen lösning på de extremt höga priserna i södra Sverige, och det är därför inte heller klart hur länge dessa kreditgarantier kan behövas. Det enda som kan lösa elpriscocken i södra Sverige är Sverigepriser. Sverigepriser skulle stabilisera det svenska elpriset på i genomsnitt 40 öre per kWh. Den normala svenska exporten av el skulle inte påverkas, utan skulle kunna fortsätta i en historiskt normal omfattning. Regeringen måste därför tydligt förbinda sig att driva frågan om Sverigepriser på EU:s toppmöte på fredag.

Elektricitet är inte vilken vara som helst. Hushållen är beroende av elen för sin överlevnad, och för andra marknader och företag utgör elen själva förutsättningen för deras existens. Därför kan vi inte fortsätta som vi gör. Det skadar enskildas ekonomi och det skadar samhällsekonomin.